

Sovjet-Unionens Strafferetspleje.

Af Politiadvokat AAGE LOTINGA.

I de senere Aar har Studiet af saavel Sovjet-Unionens Strafferet som dens Strafferetspleje fundet et betydeligt Antal Dyrkere i den øvrige Verden, navnlig i Tyskland, Italien og De forenede Stater. Blandt de udenlandske Forfattere, som har leveret særlig vægtige Bidrag paa dette Omraade, kan nævnes Italienerne *Corrado Perris* og *Tomasso Napolitano* samt Amerikaneren *Judah Zelitch*. De to førstnævnte har i »La Giustizia Penale« offentliggjort omfattende Afhandlinger, vedføjet Oversættelse af de russiske Lovtekster, medens Zelitch for et godt Aars Tid siden har udgivet et meget grundigt Værk om Sovjets Strafferetspleje, baseret paa et langt Studiecophold indenfor Sovjet-Unionens Omraade. Det er paa Grundlag af de forannævnte samt et Par enkelte andre Forfatteres Arbejder, at det her skal forsøges at give i korte Rids en Fremstilling af Sovjet-Unionens Strafferetspleje saavel som af dens historiske Udvikling samt de særegne juridiske og navnlig politiske Teorier, der danner dens Grundlag.

Da den russiske Retspleje i højere Grad end i nogen anden Stat udgør en integrerende Del af det politiske System, vil maaske nogle ganske faa indledende Ord være nødvendige. Sovjet-Unionen bestaar af 7 uafhængige og i det store og hele selvstyrende Republikker; men indenfor disses Omraade findes atter en Række mindre, mere eller mindre selvstyrende Republikker og Territorier, om hvis indbyrdes Forhold her dog ikke skal tales. Tilstrækkeligt

er det at sige, at disses Lovgivning og administrative Politik ifølge Unionens Love maa holdes indenfor Moderrepublikernes almindelige Rammer. Den øverste Myndighed indenfor dette Statssamfund, hvis officielle Navn er »Unionen af Socialistiske Sovjetrepublikker« (U. S. S. R.), dannes af Kongressen af Sovjetrepræsentanter for de forskellige Republikker. Denne Kongres sammenkaldes dog nu kun hvert andet Aar, og i Mellemtiden ledes al Administration af den saakaldte Central-Executiv-Komité, til hvilken er knyttet Folkekommiss rernes Raad, og som saaledes faktisk udøver den højeste regerende Myndighed indenfor Unionen. Det bør tilføjes, at man i Sovjet-Unionen har gjort en Ende paa Principet om Tredelingen i en lovgivende, en dømmende og en udøvende Magt.

Af de indenfor Unionen sammensluttede Republikker omfatter »Den Russiske Socialistiske Føderative Sovjet-Republik« (R. S. F. S. R.) det overvældende Flertal af Unionens Borgere, idet de 110 Millioner af hele Unionens samlede Befolkning paa 161 Millioner hører ind under R. S. F. S. R. samtidig med at denne ene føderative Republik udstrækker sig over henimod 90% af Sovjet-Unionens hele Omraade. Det siger sig selv, at alene af denne Grund har R. S. F. S. R. maattet udøve en mægtig Indflydelse paa hele Sovjet-Unionens politiske Struktur, Lovgivning og Administration, hvortil kommer — som en Selvfølge — at Unionens Hovedsæde er Moskva. Den for R. S. F. S. R. gældende Straffelov og Strafferetspleje er da ogsaa blevet kopieret i samtlige andre under Unionen hørende Republikker og Territorier, saaledes at der, uanset de forskellige Sovjet-Republikers teoretiske Uafhængighed og Selvstyre, faktisk eksisterer en fælles Lovgivning for hele Sovjet-Unionen paa dette Omraade.

Domstolene.

Da Bolschevikernes November-Revolution i 1917 omstyrte Kerenskis kortvarige Styre, omstyrtes samtidig hele det gamle juridiske System, paa hvilket Zar-Tidens Rets-

væsen havde været bygget. Et langt og besværligt Genopbygningsarbejde forestod, og dette inddeles af alle Forfattere, der beskæftiger sig med Sovjets kriminelle Retspleje, i to Afsnit, nemlig Tiden fra November 1917 til November 1922 og Tiden fra November 1922 til Udgangen af Aaret 1926, da den Lov, hvorpaa det nuværende Sovjet-Retssystem hviler, blev vedtaget, hvorpaa den traadte i Kraft i Begyndelsen af Aaret 1927. De nye Tanker, der gjorde sig gældende, krævede straks Folkets Deltagelse i Retsplejen, men paa en anden Maade end under Nævninge-Systemet, der iøvrigt havde været anvendt i Rusland i Zar-Tiden, men var gaact stærkt i Forfald. Den første Aarrække efter Revolutionen var en Brydningernes og Experimenternes Tid, hvor den ene Lov fulgte efter den anden, og hvor det ene System med korte Mellemlum blev afløst af et nyt. Til at begynde med indførtes overalt i Rusland Folke-Domstole, bestaaende af en enkelt fast Dommer og to Meddomsmænd, alle folkevalgte. Trods Omvæltningen viste man sig dog særdeles villig til i et meget betydeligt Antal Tilfælde at vælge de gamle zaristiske Dommere, og navnlig Fredsdommerne, til at beklæde Stillingerne som faste Dommere ved de nye Folke-Domstole. Disse Folke-Domstole var oprindelig kun bestemt til at virke som Underinstanser, hvis Afgørelser kunde paaankes til Kassations-Domstolene. For større og betydningsfuldere Sager indførtes yderligere saakaldte Kreds-Retter.

Det blev foroven bemærket, at man viste sig særdeles villig til at vælge de gamle Dommere fra Zardømmet til faste Dommere i Folke-Domstolene eller »Lokal-Domstolene«, som de oprindelig ogsaa hyppigt benævnedes. Dette staar i Forbindelse med et Faktum, som maaske vil forbygge mange, nemlig at Bolschevik-Revolutionens første Tid ikke var præget af det Had og den ubændige Voldsomhed som almindeligvis troet. Først i Løbet af Aaret 1918 blussede den forbitrede Kamp mellem Proletariat og Bourgeois (disse Udtryk taget ganske i russisk revolutionær Betydning) op, og Magthaverne fandt, at Tiden var kommet

til at gribe til mere radikale Midler. Loven af 1918 om Folke-Domstole fastslog det Princip, at indenfor Den Russiske Føderative Sovjet-Republik skulde der oprettes et aldeles ensartet System af Folke-Domstole, bestaaende af faste Dommere samt Meddomsmænd, og at disse Domstole skulde have Jurisdiktion i alle Straffesager, dog med Undtagelse af en Række saakaldte »kontrarevolutionære Forbrydelser«, Spioneri, Sabotage og lignende, som blev henlagt under de meget talrige *Revolutions-Domstole*, som iøvrigt havde set deres første Begyndelse kort efter November-Revolutionen 1917. I den her anførte Lov fra 1918 fastslaaes det ogsaa for første Gang udtrykkeligt, at enhver Anvendelse fra Domstolenes Side af Lovbestemmelser fra før Revolutionens Tid fremtidig er forbudt; og da der endnu ikke var skabt nogen Sovjet-Lovgivning, bestemtes det, at Dommerne havde at lade sig lede af deres »revolutionære Samvittighed«. Dommerne valgtes stadig af de forskellige lokale Raad (Sovjets) og for at opnaa Udnævnelse til fast Dommer krævedes kun, 1) at man var berettiget til at stemme ved Valg til Raadene, og selv var valgbar til disse Raad, 2) Erfaring i forskellige »proletariske« Institutioners Arbejde, 3) teoretisk eller praktisk Uddannelse til Dommerhvervet. Karakteristisk er det, at kun den første Betingelse krævedes absolut opfyldt, medens det iøvrigt kun krævedes, at man opfyldte een af de to andre Betingelser. For at blive valgt til Meddomsmand fordredes der kun Stemmeret og Valgbarhed til de revolutionære Raad. Saavel faste Dommere som Meddomsmænd kunde naarsomhelst afskediges af de lokale Raad. Naar man gennemførte disse Folke-Domstole som de eneste judicielle Organer i Landet, skyldes det, at de styrende paa dette Tidspunkt var grebet af den alt beherskende Idé, at det ideelle Domstolssystem for en revolutionær Regering bestaar i en eneste Instans, der samtidig er under Tilsyn og Kontrol af Folket.

Som før nævnt opretholdtes dog ved Siden af Folke-Domstolene de saakaldte »Revolutions-Domstole«, hvis Hoved-

opgave var at bekæmpe al kontrarevolutionær Virksomhed. Rettergangen i disse var dog, ligesom i Folke-Domstolene, offentlig med Adgang for Sigtede til at bistaas af Forsvarer. Meget karakteristisk for de Tanker, der — i Henhold til hvad mange Skribenter, der har beskæftiget sig med Sovjets Lovgivning, hævder — beherskede Magthaverne i Revolutionens første Maaneder, var disse Revolutions-Domstole ikke til at begynde med uhyggelige og blodige Domstole, som f. Eks. den store franske Revolutions Domstole. Den russiske Psyke bevirkede, at man oprindelig mente, at enhver Modstand mod Revolutionen og Proletariatets Herredømme kunde fjernes ad Overtalelsens Vej. Der var derfor oprindelig draget ret snævre Grænser for de Straffe, som Revolutions-Domstolene kunde idømme, og disse bestod hovedsagelig i Bøder, Fængsel, Forvisning fra Hovedstaden eller fra visse betemte Egne, evtl. Landsforvisning, eller offentlig Irettesættelse samt offentlig Stempling af den Sigtede som en Fjende af Folket i Forbindelse med Fradømmelse af samtlige eller en Del af hans politiske Rettigheder, Formue-Konfiskation eller tvungent offentligt Arbejde *uden Fængsling*. Imidlertid voksede Borgerkrigen i Voldsomhed og Bitterhed, og nye Love udvidede Grænserne for Revolutions-Domstolenes Adgang til at idømme Straffe, saaledes at disse nu endog kunde afsige Dødsdomme.

Ved Siden af de to her omhandlede egentlige Domstole udøvede i det samme Tidsrum den berygtede »*extraordnære Kommission*«, kendt under Navnet *Tjekaen*, sin Virksomhed. Denne Kommission blev dog aldrig regnet for en virkelig Domstol, men for en Art politimæssig Standret.

Efterhaanden som Tiden skred frem ændredes Lovgivernes Synspunkter og man fandt det uholdbart, at Folke-Domstolenes saavel som de revolutionære Domstoles Afgørelser var inappellable. Samtidig begyndte Sovjet-Ruslands Administration, der hidtil havde været temmelig kaotisk, at tage fast Form. Man tog mere og mere Afstand fra den Tanke, at Domstolenes Virksomhed var decentraliseret;

Tiden krævede en Centralisation af hele Justitsvæsenet, og det nugældende System blev skabt i den følgende Række Aar, nemlig Perioden fra November 1922 indtil Udgangen af 1926, idet de Resultater, som man var naaet til ad Erfaringens Vej, blev krystalliseret i Lovgivningsarbejdet indenfor Den Russiske Socialistiske Føderative Sovjet-Republik og derfra viderespredt til Sovjet-Unionens andre føderative Republiker. I denne Periode vendte man tilbage til de forskellige Instansers Princip. Man centraliserede Justitsvæsenet, og Resultatet af dette Arbejde er de i Dag i Sovjet-Unionen bestaaende Domstole, hvis Existens hviler paa en Unionslov af 1926. Ifølge denne Lov er Sovjet-Domstolenes Opgaver 1) Forsvaret af den proletariske Revolutions Erobring, af Arbejdernes og Bøndernes Herredømme og af de sociale Institutioners Ukrænkelighed, 2) Forsvaret af Arbejdernes Interesser og de proletariske Love, 3) Haandhævdelsen af den almindelige sociale Disciplin i Arbejderstaten og Arbejdernes indbyrdes Solidaritetsfølelse samt Arbejdernes juridiske Opdragelse, 4) Gennemførelsen af den revolutionære Lovgivnings Aand i de indbyrdes saavel rent personlige som økonomiske Forhold mellem Borgerne. Domstolene er nu følgende:

1. *Folke-Domstolene*, der behandler Straffesager af mindre alvorlig Karakter,
2. *Landsretterne*, der dels virker som Kassationsretter i Forhold til Folke-Domstolene, dels virker som første Instans i Sager af alvorligere Art,
3. *Højesteret*, der hovedsagelig virker som Kassationsret i Forhold til Landsretterne, men tillige som første Instans i Sager af særlig Interesse for Staten.

Det skal her kortelig bemærkes, at der indenfor enkelte af de i Indledningen nævnte selvstændige Territorier og mindre Republiker har været foretaget en Sammenlægning af en Del af Zar-Tidens Guvernementer (der vel nærmest svarer til vore Amter) i administrative Enheder, der benævnes »Regioner«, hvilket har medført, at der i disse Landsdele finder en nogen anden Inddeling Sted, nemlig i:

1. Folke-Domstole,
2. Kreds-Retter,
3. Regional-Retter,
4. Højesteret.

Foruden de her nævnte Domstole har hver af Sovjet-Unionens Stater særlige Militær-Domstole og Landbrugs-Domstole.

Hvad angaar selve Unionen, da har denne en enkelt fælles Domstol, nemlig Sovjet-Unionens Højesteret, for hvilken der procederes Sager af speciel Betydning for Unionen. Endvidere virker Unionens Højesteret i en Række Tilfælde som Kassations-Domstol, afgiver Responsa og udøver yderligere Virksomhed som juridisk Raadgiver for Sovjet-Unionens højeste udøvende Myndighed, den tidligere nævnte Executiv-Komité.

Betingelserne for at blive valgt til Dommer er blevet noget skærpede. For at blive valgt til permanent Dommer kræves der nu, foruden Stemmeret og Valgbarhed, 2 Aars Tjeneste paa en ansvarlig Post i et Regeringskontor eller en Fagforening eller mindst 3 Aars tidligere Arbejde indenfor Justitsvæsenet. Til Udnævnelse som fast Dommer i en Landsret kræves, foruden de forannævnte Betingelser, 3 Aars Virksomhed som Dommer i en Folke-Domstol. Samme Betingelser stilles for Udnævnelse til Dommer i Højesteret.

Da Sovjet-Unionens Princip gaar ud paa, at Domstolene udgør en integrerende Del af de Organisationer, hvortil Staten støtter sin Magt, og at Dommernes Opgave ikke er uvildigt at afgøre det Spørgsmaal alene om, hvorvidt en Sigtet er skyldig eller ej, men paa ethvert Punkt at forsvare Proletariatets Diktatur og træffe deres Afgørelser i Overensstemmelse med, hvad der tjener Proletariatets Diktatur, vil man forstaa, at russiske Dommere ikke nyder deres vest-europæiske Kollegers Privilegium paa Uafsættelighed. Dog er de russiske faste Dommers Uafhængighed forsaavidt beskyttet — i hvert Fald paa Papiret — som at de ikke

kan afskediges ved en blot administrativ Beslutning, dersom man er utilfreds med deres judicielle Virksomhed, men kun ved Dom eller som Følge af en disciplinær Undersøgelse under nærmere fastslaaede retslige Former.

De højere Instanser virker ikke som Appel-Domstole, men som Kassations-Domstole, saaledes at de ikke tager en Sag op til fornyet Prøvelse af dennes Fakta, men kun til Afgørelse af, hvorvidt Retsplejereglerne er fulgt. En af en lavere Instans afsagt Dom kan saaledes omstødes af følgende Grunde: 1) naar Sagen er mangelfuldt oplyst, 2) naar der har fundet materiel Krænkelse af Procedure-Regler Sted, 3) naar den lavere Instans har gjort sig skyldig i fejlagtig Fortolkning af en gældende Lov, 4) naar den lavere Instans har afsagt en aabenbar uretfærdig Dom.

Ved Siden af Kassationsinstituttet finder vi imidlertid i det moderne Sovjets Strafferetspleje et ejendommeligt og meget karakteristisk Institut »Tilsyns- og Revisionsinstituttet«. I Henhold hertil kan Præsidenterne for Landsretterne og Højesteret saavel som Anklagemyndighedens højeste Repræsentanter af egen Drift paa et hvilket som helst Tidspunkt under en Sags Behandling — undtagen dog medens selve Domsforhandlingen staar paa — saavel som efter Sagens Afslutning kræve Sagen aldeles omgaaende forelagt en højere Instans til Gennemsyn og Kritik samt til eventuel Omstødelse af allerede truffen Afgørelse. En saadan Omstødelse kan finde Sted, ikke blot dersom Procedure-Regler findes at være overtraadt, eller andre rent teknisk-juridiske Aarsager kræver en Berigtigelse, men ogsaa dersom det tilsynsførende Organ ikke kan billige de Præmisser, paa Grundlag af hvilke Dommen er afsagt. Dette Institut har saaledes en vis Lighed med det egentlige Appel-Institut, forsaavidt som det tilsynsførende Organ har Adgang til at kritisere ikke blot Jus, men ogsaa Facta; men det adskiller sig dog fra Appel-Instituttet, forsaavidt som den højere Instans ikke kan afsige en ny selvstændig

Dom i Sagen, men maa indskrænke sig til at hjemvise Sagen.

Dette ejendommelige Institut er en logisk Konsekvens af Sovjets Opfattelse af Domstolenes Plads i Samfundet, saaledes som der foroven korteligt er gjort Rede herfor. Domstolene er et Organ for Regeringsmagten og skal bestræbe sig for at gennemføre dennes Politik. De højere Instanser bør derfor ikke blot have til Opgave eventuelt at revidere Underinstansernes Afgørelser, naar disse af en af Parterne paaankes til Kassation; men de holdes ansvarlige for de Underinstanser, der virker indenfor deres Omraade. Man kan maaske slutte dette Afsnit om Domstolene med et Citat af en af Ruslands mest fremtrædende Jurister, der i sin Tid fik sit Navn verdenskendt som offentlig Anklager i den russiske Borgerkrigs mest bevægede Tider, nemlig *Krylenko*, hvis Anskuelser stadig er af dominerende Indflydelse: »Domstolen er et Organ for Regeringsmagten, et Vaaben i den herskende Klasses Haand med det Formaal at beskytte dens Interesser..... Den skal først og fremmest gennemføre den herskende Klasses Politik«.

Anklagemyndighed og Forsvar.

Zar-Tidens offentlige Anklagere, Generalprokurøren og Prokurørerne, blev midlertidig fuldkommen afskaffet ved November-Revolutionen, og Oprettelsen af et nyt Anklageinstitut ansaas i Revolutionens første Aar for utænkeligt. Dertil identificerede man i for høj Grad den gamle Anklagemyndigheds Mænd med Zardømmets haardhændede Forfølgelse af Intelligensen og de Revolutionære. Den før citerede Krylenko skriver i et af sine Værker, at Billedet af Zardømmets frygtede, hadede og samtidig foragtede Prokurører stod saa levende i de arbejdende Massers Bevidsthed, at den blotte Tanke om at genoprette Prokurørstillingen blev betragtet som et reaktionært Forsøg paa at vende til-

bage til den gamle Tingenes Tilstand. Den eneste Erstatning for et offentligt Anklagevæsen, som Revolutionens første Lovgivere kunde stille paa Benene, var en Bestemmelse om, at enhver »pletfri Borger« af begge Køn kunde give Møde i Retten som Anklager (eller som Forsvarer). I et vist Tidsrum var der saaledes ingen som helst organiseret offentlig Anklagemyndighed. Som talende Eksempel paa Forholdene under denne Periode anfører Krylenko i sit lige foroven citerede Værk, at Rettens Formand som Regel spurgte de Tilhørere, der overværede kriminelle Rets-handlinger, om nogen af disse ønskede at fremstille sig som Anklager (eller Forsvarer) i de Sager, der skulde behandles. Det siger sig selv, at dette noget kaotiske System ikke kunde vedvare, og efterhaanden tog man Skridt til at lade en offentlig Anklagemyndighed genopstaa.

Under den nuværende Ordning finder vi i Sovjet en stærkt centraliseret og meget indflydelsesrig offentlig Anklagemyndighed. Ifølge Loven er Folkekommissæren for Retsvæsenet (Justitsministeren) tillige Rigsadvokat, hvilket iøvrigt ogsaa var Tilfældet under Zardømmet. Folkekommissæren for Retsvæsenet er imidlertid bemyndiget til at lade Vice-Kommissæren beklæde Stillingen som Rigsadvokat eller Generalprokurør for Republiken, og dette er efterhaanden blevet et fast System. Ved de forskellige Landsretter og Folke-domstole virker et overmaade stort Antal Prokurører, der saaledes nærmest svarer til vore Statsadvokater. Anklagemyndigheden indtager indenfor Administrationen en aldeles ligestillet Stilling med Domstolene, idet begge betragtes som lige betydningsfulde Led i Justitssystemet. Kun naar Anklagemyndigheden giver Møde i Retten som Part, maa den indtage en mere beskeden Rolle. Det kan i denne Sammenhæng fremhæves, at det ved de russiske Domstole er Dommerne, der leder Afhøringen og i det hele udfolder den største Aktivitet ifølge en Maxime, der gør det til Domstolenes Opgave at drage Omsorg for, at enhver Sag bliver grundigt oplyst og saa vidt muligt gennemført. I Forbindelse hermed

staar den ret ejendommelige Bestemmelse, at den offentlige Anklager overhovedet ikke behøver at være til Stede under Retshandlingen, og at han, dersom han selv tvivler om at kunne gennemføre en Sag, kan trække sig tilbage fra Retsmødet, men at Dommeren desuagtet maa fortsætte med Domsforhandlingen for selv at sikre sig, at Sagen kan foreligge fuldt oplyst og eventuelt vil kunne føres igennem.

Iøvrigt er det ikke altid Medlemmerne af Anklagemyndigheden, der giver Møde som offentlige Anklagere i Retten. Som et Led i sine Bestræbelser paa at bibringe Masserne et grundigt Kendskab til Retsplejen — der jo betragtes som et Værn for Proletariatets Diktatur — har de ledende Myndigheder overalt i Landet ladet oprette saakalde »Instituter for offentlig Forfølgning«. Medlemmerne af disse Instituter rekrutteres fra de mest intelligente Arbejdere og Bønder, som efter en forudgaaende Uddannelse giver Møde i Retterne for at procedere Sagerne i den offentlige Anklagemyndigheds Navn. Disse »offentlige Anklagere« yder deres Arbejde frivilligt og uden Godtgørelse. De anvendes navnlig under Proceduren i de fra Pressens Referater velkendte, omhyggeligt iscenesatte »exemplariske« Processer (f. Eks. den nylig afsluttede Proces mod de engelske Ingeniører), naar det gælder om at stille den store Offentlighed Ansigt til Ansigt med de sørgelige Følger af en Vedhængen ved det gamle kapitalistiske System eller Følgerne af en slet og umoralsk Livsvandel.

Den egentlige embedsmæssige Anklagemyndighed har iøvrigt store og betydningsfulde Hverv at varetage udover Forfølgning af Straffesager, idet det paahviler den at overvaage Lovligheden af alle andre Embedsinstitutioners Handlinger.

Den Del af den kriminelle Undersøgelse, der nærmest svarer til vor Forundersøgelse, varetages af en Række særlige Embedsmænd, de saakaldte Inkvisitorer, en Mellemting mellem den kendte franske juge d'instruction og de københavnske Politiadvokater. Inkvisitorerne

udnævnes af Domstolene, men deres Udnævnelse maa godkendes af de officielle Anklagemyndigheder samt af visse andre Myndigheder. I Modsætning til de franske juges d'instruction er de imidlertid ikke Medlemmer af selve Dommerstanden, medens de i Modsætning til de københavnske Politiadvokater ej heller er Medlemmer af Anklagemyndigheden. Deres Arbejde er ikke desto mindre undergivet en stærk Kontrol fra den officielle Anklagemyndighed, og der er en stærk Tendens fremme til helt at drage dem ind under Anklageinstituttet. Naar disse Inkvisitorer imidlertid hidtil har indtaget denne ejendommelige Særstilling, skyldes det, at man fra Lovgivningsmagtens Side oprindeligt har haft den faste Hensigt, gennem Inkvisitorerne at skabe et Organ for den fuldkommen uafhængige og upartiske Forundersøgelse af enhver Sag, saaledes at Inkvisitoren ikke paa noget Punkt skulde kunne identificeres med Anklagemyndigheden saa lidt som med Domstolene. Selve Inkvisitionen er hemmelig, men Inkvisitorerne er iøvrigt underkastet ret skarpe Bestemmelser med Hensyn til deres Adgang til at fængsle en Sigtet, ligesom iøvrigt ethvert af deres Skridt kan paakæres af den, der føler sig brøstholden ved disse. Det bør fremhæves, at den russiske Retsplejelov har en Bestemmelse, der svarer til den danske Retsplejelovs § 711, idet det paalægges Inkvisitorerne — omend i langt stærkere Ord end i den danske Paragraf — aldeles upartisk at fremskaffe ogsaa alt, der taler til Sigtedes Fordel, saaledes at Forfølgning og evtl. Domfældelse af uskyldige Personer ikke finder Sted. Iøvrigt har Inkvisitorerne under Udøvelsen af deres Embedspligt en overordentlig stor Myndighed.

Forsvarerne er knyttet til de forskellige Domstole, i saakaldte Kollegier, og har Pligt til i visse Sager at yde deres Medvirken uden Salær. De har Ret til at være til Stede under enhver Domsforhandling ved Folkedomstolene, hvorimod Landsretterne kan nægte Medvirken af en Forsvarer i Sager, hvor der ikke gives Møde paa Anklage-

myndighedens Vegne. En kraftig Diskussion er iøvrigt blevet ført i de senere Aar med Hensyn til Forsvarernes Stilling. Medens man fra enkelte Sider hælder til den Anskuelse, at Forsvareren bør have Lov til at sætte alt ind paa — selvfølgelig indenfor Lovens Grænser — at opnaa Frifindelse for Sigtede, holder en efterhaanden stærkt stigende Fraktion af Sovjetjurister paa, at Forsvareren ikke har Ret til at forholde Domstolene nogen til Sagens Oplysning tjene Kendsgerning, selv om denne er til Ugunst for Sigtede. Det bør være Forsvarerens Opgave som lovlydig Borger at bidrage efter bedste Evne til Sagens fulde Oplysning, hvilket ikke forhindrer ham i derefter at fremdrage alt, hvad der kan tjene til Undskyldning for Sigtede. Den oft-citerede Krylenko er meget tilbøjelig til at mene, at Retten bør have Adgang til at bortvise en Forsvarer, dersom denne ikke opfylder denne Pligt, ja han hævder endog et Sted, at en Forsvarer, der søger at støtte Sigtede, naar denne fremfører usandfærdige Forklaringer, bør straffes, thi »Forsvareren skal være Rettens Hjælper og ikke dens Modstander; han kan derfor ikke være berettiget til mod bedre Viden at forholde Retten Sandheden.«

*Bemærkninger om Strafferetsplejens Bestemmelser
i Almindelighed.*

Med Hensyn til selve Paragrafernes Indhold adskiller Sovjets Strafferetspleje sig iøvrigt ikke paa bemærkelsesværdig Vis fra den almindelige europæiske Lovgivning, men indeholder tværtimod talrige Regler, der er i fuldkommen Overensstemmelse med almindelige moderne Retspleje-Principer.

Saaledes indeholder Sovjets Retsplejelov de gængse Bestemmelser om Retsplejens Offentlighed, Mundtlighed og Umiddelbarhed, selv om de til Grund herfor liggende Teorier ikke paa alle Punkter stemmer overens med vesteuropæisk Retsopfattelse. Offentligheden skyldes

saaledes ikke Ønsket om særlig at værne om Sigtedes Rettigheder, men Bestræbelserne for i saa udstrakt Grad som muligt at værne »de arbejdende Masser« til paa nært Hold at følge Domstolenes Virksomhed, i hvilke de jo selv er repræsenterede gennem deres folkevalgte Medlemmer, og saaledes opdrage dem til proletarisk Retfærdighed.

Med Hensyn til Mundtligheden er det af Interesse at fremhæve, at der ikke i Sovjet-Unionen eksisterer noget Sprog, der nyder særligt Privilegium som officielt Retssprog. Af Hensyn til de mange, forskellige Tungemaal talende Folkeslag, der lever indenfor Sovjet-Unionens Grænser, bestemmer Loven, at Forhandlingerne i en Straffesag skal føres enten i det russiske Sprog eller i det Sprog, der tales af Flertallet af Befolkningen i den Egn, hvor Retten sættes.

Bevisbedømmelsens Frihed er fastslaaet. I denne Forbindelse kan det noteres, at Eden er afskaffet som Bevismiddel, hvad der er en selvfølgelig Konsekvens af Sovjet-Myndighedernes negative Indstilling overfor Religion i en hvilken som helst Form.

Appel-Institutet, saaledes som det er kendt fra vor egen Lovgivning, er afskaffet af Hensyn til Umiddelbarheds-Principet, idet man i ledende Sovjet Juristkredse med største Betænkkelighed — og sikkert ikke helt med Urette — ser paa den gentagne Afhøring af Vidner ved forskellige Instanser, der ofte kan medføre, at disse sluttelig føler sig saa instruerede, at de næsten kan betragtes som »præparerede Vidner«.

Sigtedes Rettigheder beskyttes gennem en Række omhyggeligt udarbejdede Paragrafer. Ved Domsforhandling for Folkedomstolen har han ubetinget Ret til en Forsvarers Bistand, ligesom han har lovhjemlet Adgang til saavel personlig som gennem sin Forsvarer at krydsforhøre ethvert af de fremmødende Vidner saavel som Syns- og Skøns-mænd eller Sagkyndige, der afgiver Forklaring i Retten. Yderligere har han Adgang til i en personlig Tale ved Domsforhandlingens Slutning at fremføre alt, hvad der tjener til

hans Gunst. Det er paalagt Dommerne som særlig Pligt straks ved Retsmødets Begyndelse at gøre den paagældende bekendt med disse Rettigheder; men ser vi paa Motiveringen for disse Rettigheder, staar vi atter overfor et karakteristisk Udslag af Sovjets Indstilling overfor Domsmyndigheden. Ledende Sovjet-Jurister gør nemlig gældende, at Indrømmelsen af disse Privilegier ikke skyldes nogen teoretisk Respekt for en sigtet eller tiltalt Persons individuelle Rettigheder, men er baseret paa den Opfattelse, at det er i den Stats Interesse, hvis ydmyge Tjener Domstolen er, at skabe saadanne Kaar for Strafferetsplejen, at den virkelig skyldige og ingen anden rammes. Dersom Statsbegrebet og dets Interesser var bedst tjent med, at Sigtede var berøvet disse Privilegier, vilde intet Hensyn til Individet og dets Rettigheder faa nogen Indflydelse, saaledes som i den angelsaksiske og i vor egen Lovgivning. Under Proceduren ved Landsretterne og Regional-Retterne, hvor det drejer sig om alvorligere Sager, indskrænkes disse Privilegier noget, idet Retten kan nægte Sigtede en Forsvarer i de Tilfælde, hvor der ikke gives Møde for Anklagemyndigheden, ligesom Retten iøvrigt her efter eget Skøn kan afskære Parterne fra Udveksling af Repliker og Dupliker samt kan modsætte sig Afhøring af visse Vidner, som allerede er afhørt under Inkquisitionen. Dette er atter et Udslag af de lige foran anførte Teorier, idet Sovjet-Lovgiverne har ønsket at skabe en Form for Procedure, der er saa haandterlig for Myndighederne, der repræsenterer Statens Interesser, at man kan bekæmpe samfundsmæssigt særlig farlige Forbrydelser hurtigt og effektivt, hvorfor man, naar Landsretterne som første Instans behandler Sager af alvorligere Art, mener det formaalstjenligst at indskrænke Sigtedes Rettigheder i nogen Grad.

Personlige Sikkerhedsmidler overfor en Sigtet er begrænset i deres Anvendelse til visse bestemte i Loven foreskrevne Tilfælde. Sovjets Strafferetspleje skelner mellem to Grupper af Tilfælde, hvor Fængsling kan finde Sted.

Under den ene Gruppe hører Fængsling »som Middel til social Beskyttelse«, og en Fængsling i disse Tilfælde kan kun finde Sted efter Afsigelse af en retslig Kendelse. Under den anden Gruppe hører de Tilfælde, hvor Fængsling anses nødvendig for at sikre sig en Sigtets Tilstedeværelse under den første, politimæssige Efterforskning, Inkquisitionen eller Domsforhandlingen. Reglerne vedrørende den sidstnævnte Gruppe, der selvfølgelig er den mest omfattende og vigtigste, adskiller sig iøvrigt ikke særligt fra vore egne Lovbestemmelser. Fængsling kan finde Sted, naar en Person paagriber under Udøvelsen af en Forbrydelse eller umiddelbart efter dennes Udøvelse, naar man frygter for, at Sigtede, dersom han forbliver paa fri Fod, vil modarbejde Undersøgelsen og udslutte Forbrydelsens Spor; naar Sigtede intet fast Opholdssted har, eller naar hans Idenditet er ukendt. Fængsling skal, dersom den foretages af Politiet, inden 24 Timer forelægges Inkvisitoren eller nærmeste Folkedomstol til Godkendelse. Dersom Inkvisitoren selv foretager en Fængsling, skal denne ligeledes snarest muligt og senest inden 24 Timer forelægges den lokale Prokurør (Statsadvokat) til Godkendelse. Afhøringer af Fængslede skal tage deres Begyndelse senest 24 Timer efter, at Fængslingen har fundet Sted. Dersom Fængsling af en Sigtet har fundet Sted, kun fordi der er Grund til at befrygte, at han vil modvirke Sagens Oplysning, kan den ikke udstrækkes udover en Maximumstid paa 3 Maaneder.

Som andre Sikkerhedsmidler kan nævnes Sigtedes skriftlige Forpligtelse til ikke at fjerne sig fra et bestemt Sted eller Egn, personlig Garanti fra et Par ansete Borgere, Kautionsstillelse eller Polititilsyn med Sigtede i dennes eget Hjem, som det forbydes ham at forlade under Sagen.

Som tidligere anført er Inkquisitionen hemmelig og uden Tilstedeværelse af en Forsvarer, men Sigtede har, forinden Sagen forelægges Retten, Krav paa at faa Sagens samtlige Dokumenter til Gennemsyn, saaledes at han kan gøres bekendt med alt, hvad Inkquisitionen har fremskaffet af

Oplysninger, og saaledes sættes i Stand til at forberede sit Forsvar.

Forslaget af 12. August 1931 til en ny Strafferetspleje.

De mest overbevisningstro Sovjet-Jurister med Krylenko i Spidsen har imidlertid aldrig betragtet den hittidige kriminelle Lovgivning og Strafferetspleje som andet end Resultatet af et Kompromis, nødvendiggjort af en vanskelig Overgangstid. Eller — som Krylenko selv udtrykker det —: »Den nu eksisterende Lov om Strafferetsplejen er Resultatet af et Kompromis mellem den gamle borgerlige Ret og den nye revolutionære Ret og har allerede opfyldt sin Mission, nemlig at være en Slags Skole, som vore Domstole maatte gennemgaa, for at vore Proletardommere kunde lære den borgerlige kontradiktoriske Proces' Alfabet, der paa nogle Omraader er noget af det bedste, det gamle Bourgeois har kunnet præstere. Det var en nødvendig Skole for at vænne vore Dommere til Koncighed og Præcision saavel under Formuleringen af Anklagen som i Opsummering af Sagens Fakta. Paa dette Grundlag bør vi nu skabe en ny, simpel, letaaandterlig Retspleje, som hurtigt kan opfattes af Befolkningens store, brede Lag, og som paa samme Tid skaber Garanti for, at den materielle Sandhed paa bedst mulig Maade bliver bragt til Veje, og at Domstolene kan gennemføre deres fundamentale Opgave, nemlig at danne Forsvaret for de sociale Institutioner, der er skabt ved Proletariatets Diktatur.«

Det bør i denne Forbindelse nævnes, at det her omhandlede nye Lovforslag har intim Tilknytning til det Forslag til en ny Sovjet-Straffelov, som blev offentliggjort i 1930, og som har vakt megen Opsigt ogsaa udenfor Rusland ved sine nye Ideer.

I Henhold til sidstnævnte Forslag skal en Forbrydelses Strafværdighed ikke bedømmes paa Grundlag af selve Handlingens rent objektive Farlighed, men under Hensyn til Forbryderens sociale Farlighed. Dersom en Sigtet har gjort

sig skyldig i Forbrydelser selv af alvorligste Art, skal Domstolene have Adgang til at idømme ham en rent minimal Straf, evtl. endog helt at lade Straffen bortfalde, medmindre det godtgøres, at den paagældende har saadanne Karakteranlæg eller forbryderiske Vaner, at han maa betragtes som farlig for Samfundet. Alfa og Omega i dette Udkast er selvfølgelig det proletariske Samfund og dets Institutioner.

Hvad nu Udkastet af 12. August 1931 til en ny Strafferetspleje angaar, er dette først og fremmest bemærkelsesværdigt ved sin Indledning, hvori det fastslaas, at: »Strafferetsplejen skal som Grundlag have den proletariske Revolutions almindelig Formaal og bygge videre paa den almindelige Basis for Sovjets Kriminalpolitik, for hvilken Grundlinierne er trukket op i Straffeloven, som gælder for Overgangsperioden til Kommunismen.« I Indledningen forkyndes det videre, at under denne Periode er det nødvendigt at mobilisere Millioner af Arbejderes skabende Evner i den socialistiske Udviklings Sag og bekæmpe den haardnakkede Modstand fra Resterne af Kapitalistklassen. Strafferetsplejen har derfor til Opgave at skabe de nødvendige Betingelser for Domstole, Anklagere og Inkvisiører (Betingelserne er bl. a. aarvaagen Klassesans, Smidighed og Hurtighed), saaledes at disse til det yderste kan gennemføre de Opgaver, som den revolutionære Lovgivnings Principer paalægger dem. Disse Principer har — som det yderligere fremgaar af Indledningen, der nok saa meget er et Kampsignal som en juridisk Prolog — deres Rod i den Opfattelse, at Sovjet-Styret er midt i Opbygningen af den socialistiske Stat, og at Landets Befolkning kriminalistisk set maa inddeles i to skarpt adskilte og gensidig uforsonlige Lejre. I den ene Lejr findes Resterne af de uforbederlige og fjendtligt indstillede Kapitalistgrupper, de kontra-revolutionære. I den anden Lejr findes hele det store, arbejdende Folk, som, uagtet dets urokkelige Hengivenhed overfor Kommunismens Maal, dog paa Grund af gamle indgroede Vaner eller Mangel paa social Disciplin og Selv-

beherskelse ofte kommer til at krænke Sovjetstatens Ro og Orden. Heraf følger, at Domstolene paa Grundlag af den revolutionære Lov maa anvende strenge og hensynsløse Fremgangsmaader for at undertrykke de Elementer, som er fjendtligsindede mod den socialistiske Udviklingstanke, medens de samtidig maa »udøve en disciplinær Indflydelse paa saadanne Medlemmer af de arbejdende Masser, som overtræder Lovene.« Med dette Formaal for Øje erklæres det, at: »Domstolene, Anklagemyndigheden, Inkvisitorerne og Politiet maa nødvendigvis under Udøvelsen af deres Arbejde støtte sig til Masserne og søge Samarbejde med Befolkningens arbejdende Elementer og Proletariatets forskellige kollektive, aktivistiske Grupper.«

Da dette nye Udkast faktisk er Udtryk for Viljen til yderligere at hævde og befæste »Proletariatets Diktatur«, vil det forstaas, at flere Paragrafer skærpes en Del til Ugunst for de Sigtede samtidig med, at Anklagemyndighedens Virkefelt udvides og dens Slagkraft styrkes. Medens Inkvisitorerne — saaledes som foran skildret — oprindeligt var tiltænkt Stillingen som saavel af Domstolene som af Anklagemyndigheden uafhængige Embedsmænd, der netop i Kraft af denne Uafhængighed skulde kunne gennemføre en uvildig Forundersøgelse, undergives deres Arbejde i Henhold til Udkastet den offentlige Anklagemyndigheds fuldkomne Kontrol.

Adgangen til at fængsle sigtede Personer er stadig undergivet Restriktioner, i det store og det hele lidet afvigende fra de nu gældende, men en betydningsfuld og karakteristisk Undtagelse gøres med Hensyn til Personer, der sigtes for »kontrarevolutionære og lignende Forbrydelser«, idet disse kan fængsles, dersom den Embedsmand, der leder Undersøgelsen, »anser det for uforsvarligt at lade Sigtede forblive paa fri Fod paa Grund af hans Klassefare«. Paa den anden Side mildnes disse haarde Betingelser noget af Bestemmelser om Straf for Embedsmænd, der uden tilstrækkelig Grund fængsles, truer eller paa anden Maade forulemper Sigtede eller paa lignende Maade søger at fremskaffe fældende Vidnesbyrd.

En anden betydningsfuld Ændring er den, at Proceduren ved henholdsvis Folkedomstolene og de højere Domstole fremtidig skal være undergivet de samme Regler i Modsætning til den nu gældende Lovgivning. Herved forlenes ogsaa Folkedomstolenes Dommere med Myndighed til efter eget Skøn at afskære Parterne fra Repliker og Dupliker samt at føre visse Vidner. Paa den anden Side indfører Lovudkastet den Bestemmelse til Fordel for Sigtede, at denne fremtidig skal have ubetinget Ret til at bistaas af en Forsvarer ogsaa ved Landsretten.

I Modsætning til den nugældende Lov bemyndiges Dommerne til at ændre Anklagens Indhold, saaledes at Retten paa eget Initiativ vil kunne foranledige, at eventuelt nye Sigtelser rettes imod Anklagede.

Det bestemmes, at Retten i sin Dom skal tage Hensyn til alle Sagens Fakta, Tiltaltes Personlighed og den proletariske Regerings almindelige Politik.

Sluttelig skal omtales en yderst karakteristisk Bestemmelse, som paalægger Domstolene at drage Omsorg for, at Domsforhandling i en Række Tilfælde finder Sted i Lokaler, tilhørende Arbejder-Klubber, Fagforeninger eller paa andre Steder, hvor man kan være sikker paa en Tilhørerkreds fra Arbejderklassen, saaledes at »man kan mobilisere de arbejdende Masser til Krig imod Forbrydelser, som hindrer den socialistiske Udvikling, samt styrke Disciplinen og de nye Former for kommunistisk Liv iblandt Arbejderne«.